

k vedení jejímu, jinak dle předpisů osobního zákona řádně nabytého, a o úpravu vzájemných práv a povinností z tohoto užívání pozemku, vznikajících na př. pokud se týče povinnosti k položení, udržování a čištění stuh, potrubí a pod.

Ani zřízení služebnosti k odvádění vody nebylo by vyloučeno, běželo-li by o vody, jež také dle příštího zákona vodního zůstaly by přímo »vodami vlastnickými« a bylo by tu možno zřídit služebnost k odvádění »cizí vody« podobně, jako § 496. mluví o služebnosti čerpání »cizí« vody.

Pokud by tedy šlo ne pouze o používání cizího pozemku, nýbrž o právo k odvádění a přivádění vody samo, bylo by nutno nepochybným způsobem po vzoru šu 496., resp. 497. vytknouti, že tu běží jen o případy soukromoprávní dispozice »cizími«, t. j. takovými vodami, jež podle přirozené své povahy jsou vůbec způsobilým předmětem vlastnictví a jiných soukromých práv věcných.

Které to vody jsou, o tom rozhodoval by ne občanský, nýbrž vodní zákon, a to na dobu přechodnou zákon nynější, později pak definitivně nový zákon vodní, v němž pojem soukromých vod, pravděpodobně byl by obmezen na t. zv. vody na pozemku uzavřené, t. j. vody, jež možno považovati za část pozemku a s nimiž možno disponovati soukromoprávně jak s kteroukoliv jinou věcí hmotnou, prostorně pevně ochráněnou.

Podotknouti jest, že ani německý, ani švýcarský obč. zákon výpočet a speciální úpravou jednotlivých pozemkových služebností se nezabývají, spokojíce se stanovením všeobecných zásad, platných vůbec pro služebnosti toho druhu. Švýcarský zákon ve příčině podrobností odkazuje na práva kantonální a místní obyčej (§ 740. obč. zák. švýc.). Občanský zákon německý o služebnostech vodních vůbec nemluví; máme za to, že by vypuštěním příslušných ustanovení našeho obč. zákonníku nestala se nehoda.

Z těchto jen zcela stručných poznámek k t. zv. soukromému právu vodnímu, obsaženému dosud v občanském zákonníku, jest patrné, že běží namnoze o otázky značného významu a bylo by si přáti, aby jim v průběhu prací ku sdělení nového zákona občanského, věnována byla pozornost.

Ustanovení mírových smluv dotýkající se přímo republiky československé.*)

Jaroslav Kallab.

III. Právní vztahy k cizozemsku, zvláště k Rakousku.

Vedle povšechných závazků, jež podle mírových smluv soudní země musí na sebe vzíti, aby naší republice umožnily přímý

*) Článek tento jest pokračováním pojednání z minulého ročníku tohoto časopisu (str. 127 a 217).

styk obchodní se státy spojenými a přidruženými, i dopravu mořskou, byly Německu uloženy dvě služebnosti ve prospěch našeho státu. Především, podle čl. 180. něm., musí opevňovací systém na jihu a východě Německa zůstat zachován v dosavadním stavu, takže nesmí Německo proti nám zřizovati nových opevňovacích prací; za druhé pak, podle čl. 373. něm., může naše republika do pěti let žádati vystavění železnice, spojující po území německém stanici Slaný a Náchod. Náklady stavby půjdou ovšem na účet našeho státu.

Rakousku pak uložena (v čl. 309. a 310. rak.) služebnost, pokud jde o užívání vod a elektřiny a pokud jde o vodní hospodářství vůbec, ovšem na základě vzájemnosti. Nedojde-li v těchto otázkách k dohodě mezi zúčastněnými státy, rozhodne rozhodčí, jmenovaný Radou společnosti národů. Toto ustanovení, ve spojení s ustanovením čl. 291. rak., jež prohlašuje za mezinárodní nejen Dunaj, nýbrž i onu část Moravy a Dyje, která tvoří hranici mezi státem naším a Rakouskem, a s čl. 306. rak., jež umožňuje našemu státu na hraničních tocích prováděti se zmocněním mezinárodní komise úpravy regulace, jezy a pod., může se státi prakticky důležitým při regulačních pracích na dolní Moravě.

Po vytvoření našeho státu na území kdysi rakouském jest nutna řada opatření rázu právního, jež mají jednak umožniti samostatnou správu na tomto území, jednak upravití právní poměry, jež z rozdělení území, kdysi společně spravovaného, vznikají, a to jednak mezi státy samými, jednak i mezi občany, kteří tak z občanů téhož státu se stanou občany států různým právním řádem se řídících. Mluví se tu někdy o opatřeních likvidačních a soubor těchto opatření se označuje jako likvidace Rakouska. Výraz tento není správný a mohl by zavdat podnět k nesprávným důsledkům. Likvidace totiž předpokládá zánik právního subjektu a znamená postup, jímž se jeho právní vztahy rozvazují, po případě na nové subjekty převádějí. — Kdyby po zániku Rakousko-Uherska byla nastala likvidace, bylo by bývalo nutno se všemi nástupnickými státy naložiti stejně, tedy učiniti je všechny spolupovědnými za válku. To však bylo nemožno vzhledem na stanovisko, jež jednotlivé státy tyto k válce zaujímaly. Preto nebylo Rozpadnutí Rakousko-uherska konstruováno jako likvidace, nýbrž věc pojmána tak, že nynější Rakousko a nynější Maďarsko jsou jediní nástupci bývalého Rakousko-Uherska, kteří důsledkem prohrané války jsou povinni sousedním státům postoupiti částí svého území. Pokud tedy dochází k převzetí aktiv a pasiv bývalého mocnářství naší republikou, nelze na tyto převody hleděti jako na výsledek likvidace, nýbrž jako na singulární sukcesi v určité právní poměry, důsledkem převzetí území.

Z tohoto právního stavu vyplývají dva důležité výsledky: Především, že náš stát má nárok jen na ty součástky majetku bývalého mocnářství, jež výslovně v mírové smlouvě jsou mu přiřčeny, tedy v podstatě na ten státní majetek, jež leží na jeho území, a to nikoliv jako společník likvidujícího společenství, nýbrž jako nový

nabyvatel území dříve rakouského, tedy za těch podmínek, jež mírovou smlouvou jsou stanoveny; za druhé pak, že naopak náš stát ručí jen za ty rakouské závazky, jež mírovou smlouvou převzal. Naproti tomu Rakousko a Maďarsko jsou přímými univerzálními nástupci bývalého mocnářství, tak že jim připadá na jedné straně jmění, jež není výslovně přiřčeno nikomu jinému, a ony jsou výhradně odpovědný za závazky, jež výslovně nebyly převzaty nikým jiným.

Pokud jde o majetek státní, jenž našemu státu připadá, stanoví čl. 256. něm., pokud jde o německý státní majetek na území dříve německém, naší republice připadajícím, že získáváme všechna vlastnictví i statky, náležející říši nebo státům německým a ležící v tomto území. Ke statkům státním počítají se podle téhož čl. i statky koruny i soukromý majetek bývalého císaře německého a jiných osob panovnických. Téhož majetku však nenabýváme bezplatně, nýbrž bude náš stát povinen, aby zaň zaplatil cenu, jakou určí reparační komise a sice k rukoum této komise, jež zaplacenou částku připiše k dobru Německu na účet jeho závazků k náhradě škod válečných.

Stejně upravena je v podstatě věc, pokud jde o bývalý rakousko-uherský majetek státní na našem území. I tu ustanovuje čl. 208. rak., že státy, kterým připadá území bývalého mocnářství rakousko-uherského, nebo které vznikly rozkouskováním tohoto mocnářství, nabudou všech statků a všeho jmění vlády rakouské, bývalé a nynější, pokud leží na jejich vlastním území. Pod pojmem statků a jmění vlády rakouské, bývalé i nynější, zahrnuje tento článek statky, které náležely starému císařství rakouskému a podíl tohoto císařství na statcích, které byly společným majetkem mocnářství rakousko-uherského, dále všechny statky koruny a soukromý majetek bývalé panovnické rodiny rakousko-uherské. K tomu výslovně dodává tento článek, že jmenované státy nemohou požadovati nic ze statků a jmění vlády rakouské bývalé i nynější, ležících mimo jejich vlastní území, tedy na př. ze státního majetku, nacházejícího se ve Vídni, nebo z majetku, jenž, jako buďovy vyslanecké, se nachází v cizozemsku.

Také tu nepřipadá majetek na území naší republiky se nacházející do jejího vlastnictví bezplatně. Republika musí i zaň zaplatiti cenu, již určí reparační komise. Pro toto oceňování ustanovuje zmíněný článek některá pravidla. Především se má od ceny odpočítati suma úměrná naturálním dodávkám v pozemcích a materiálu, kterými, pokud se týká tohoto jmění, přispěly země, obce a jinaká místní zařízení samosprávná. Za druhé pak odečte se vedle dluhů na onom majetku pojištěných, jež, jak ještě uvidíme, nabývajících stát musí převzítí, taková část z nezajištěného dluhu státního, naším státem převzatého, jaká odpovídá podle uvážení komise nákladům na převzatý majetek učiněným. I tuto kupní cenu připiše reparační komise k dobru Rakouska na úhradu jeho závazků z náhrady škod válečných.

Jen určité statky případnou naší republice bezplatně; totiž, jak se rozumí samo sebou, majetek samosprávných korporací, dále školy a nemocnice, konečně majetek, jenž náležel dříve království Českému, a jehož hlavní hodnota spočívá v dějinných upomínkách, které se k němu vztí (tedy na př. Hradčany, korunovační klenoty a pod.).

Na druhé straně převezme naše republika určité dluhy na převzaté území připadající. Pokud jde o území převzaté od Německa, stanoví prostě čl. 254. něm., že přejímací stát převezme takovou část říšských i státních dluhů německých (předválečných), jaká podle uvážení reparační komise připadá na převzatou část německého státního území, hledíc k poměru státních příjmů z onoho území plynoucích, k celkové sumě státních příjmů stejného druhu. Státní příjmy, jež mají býti základem tohoto výpočtu, určí reparační komise, již mírová smlouva víže jen potud, že má vybrati takové příjmy, v nichž nejlépe se obrazí platební schopnost území. Reparační komise též určí způsob, jakým se má toto převzetí části státního dluhu německého státí. Mírová smlouva Versailleská opět tu dává reparační komisi jen jakýsi přibližný návod. Doporučuje totiž tento postup: nabývající stát (tedy v tomto případě naše republika) převezme k placení úpisy státních půjček německých, jejichž držitelé jsou naši státní občané. Tedy náš stát by vydal na sumu, již z německých státních dluhů má převzítí, státní půjčku, již by věnoval svým příslušníkům za státní půjčku německou. Kdyby však zůstal nějaký zbytek tímto způsobem nevyčerpaný — což ovšem u nás je vzhledem k nepatrnosti převzatého území málo pravděpodobno — tak že by náš stát měl Německu splatiti onen převzatý dluh, který takto nemohl uhraditi, má tuto platbu opětně konati k rukou reparační komise na úhradu německého závazku z náhrady škod válečných tak dlouho, dokud tento dluh nebude celý uhrazen.

Složitější je věc, pokud jde o bývalé státní dluhy rakouské. Tu mírová smlouva St. Germainská obsahuje v čl. 203., 205. a 206. rak. a přílohách k nim podrobné předpisy, jichž nemůžeme zde jednotlivě uváděti. Stačí, že zásady jsou stejné, jak nahoře bylo vyloženo při státních dluhích německých. Mírová smlouva rak. však rozeznává: dluhy válečné, t. j. ty, jež byly uzavřeny v době od 28. července 1914 do 31. října 1918, dále dluhy předválečné a konečně dluh bankovní.

O dluhích válečných ustanovuje čl. 205. rak., že jest činiti rozdíl mezi těmi válečnými dluhy, jež vyjádřeny jsou papíry rentovými, bony, obligacemi a bankovkami a dluhy ostatními (tedy na př. obchodní dluhy za dodávky). Z těchto ostatních dluhů odpovídá jediné nynější Rakousko a Maďarsko. Pokud jde o válečné dluhy titry vyjádřené, okolkuje každý stát ony titry, jež se nacházejí na jeho území. Tím má býti zabráněno, aby tyto titry, pokud nejsou na území rakouském nebo mimo území bývalého mocnářství, nebyly uplatňovány proti Rakousku. Co každý z těchto států učiní s okolko- vanými titry svého území, je jeho věcí a má v tom směru i Rakou-

sko plnou volnost. Jen nesmí se nároky z okolovaných titrů uplatňovati proti jinému státu, než proti tomu, který je olkoval, pokud ovšem se při tom zavázal je uznati. Výjimka jest jen učiněna ve prospěch příslušníků a vlád jiných států, než oněch, kterým připadlo území kdysi rakouské. Byli-li totiž před podpisem mírové smlouvy (10. zářím 1919) vlastníky rakouských válečných titrů, mohou uplatňovati své nároky, ovšem toliko proti Rakousku. K tomu jest ovšem srovnati čl. 261. něm., podle něhož Německo postupuje mocnostem spojeným a přidruženým všechny své pohledávky proti Rakousku, Uhrám (Bulharsku a Turecku) a zvláště ty, které vyplývají neb budou vyplývati z plnění závazků, jež převzalo vůči těmto mocnostem za války. Zkrátka tedy za válečné dluhy rakouské ručí náš stát jen potud, pokud vyplývají z titrů nacházejících se na jeho území a to ještě jen potud, pokud sám uzná za dobré je honorovati.

Pokud jde o dluhy předválečné, rozeznává mírová smlouva St. Germainská dluhy zajištěné a nezajištěné. Zajištěné dluhy převezme ten stát, jemuž připadne objekt, na němž dluh je zajištěn, ovšem že se mu suma dluhu odečítá od kupní ceny onoho předmětu (dolů, železnic a pod.), kterou, jak jsme viděli, musí zaplatiti reparační komisi ve prospěch Rakouska. Byl-li předmět (na př. železnice) rozdělen mezi několik států, určí reparační komise klíč, v němž každý z nich převezme dluh na rozdělené věci váznoucí. Zajištěným dluhům mírová smlouva klade na roveň dluhy, jež Rakousko na sebe vzalo za účelem výkupu železnic a pod. (investiční půjčky). I rozdělení těchto dluhů určí reparační komise.

O nezajištěném dluhu platí totéž, co jsme nahoře poznali, pokud jde o státní dluhy německé. Příloha k čl. 203. rak. však podrobně předpisuje způsob, jakým toto převzetí se stane. Základní její myšlenka je asi tato: Každý stát okolkuje titry, jež se nacházejí na jeho území. Reparační komise určí podle klíče, jež stanoví tak, jak jsme poznali při státních dlužích německých, kolik který stát má převzítí. Může se nyní státi, že suma převzatých titrů určité emise bude větší nebo menší než podíl, jež onen stát má z oné emise převzítí podle rozhodnutí reparač. komise. Tu se provede vyrovnání tím způsobem, že okolkuje-li některý stát (a převezme-li tím k uhrazení) menší množství titrů, než naň z oné emise připadá, musí onen stát to, čeho se ještě nedostává, dodati ještě ve vlastních titrech, poskytujících tytéž výhody, jako bývalé titry rakouské, a titry takto vypravené odevzdati reparační komisi, jež z nich poskytne náhradu jednak těm státům nástupnickým, které okolkováním převzaly větší podíl, než na ně připadá, jednak státům, kterým nepřipadlo území rakouské, a jejichž příslušníci jsou držiteli předválečných titrů. Podrobné předpisy upravují měnu, na níž titry nové musí zníti, i podíl, v němž držitelé starých titrů jsou po případě povinni přijati titry nové.

Již tu podotýkáme, že podle stejných zásad budou rozděleny dluhy správních celků (zemí, obcí), jež podle ustanovení míru St. Germainského budou rozděleny mezi nové státy (čl. 204. rak.). To

bude pro nás praktické, pokud jde o části Dolních a Horních Rakous, jež nám připadly.

Třetí skupinu státních dluhů tvoří konečně dluh bankovkový. Bankovky, jež v době rozpadnutí se Rakouska obíhaly, měly zvláštní právní ráz. Formálně ovšem byly dluhem banky. Ve skutečnosti však to byl dluh státní, poněvadž úhrada, na jejímž základě je Rakousko-uherská banka vydávala, byly z největší části různé dlužní úpisy státní. Třeba by tento bankovkový dluh byl z největší části válečným dluhem, přece ukládá se všem státům, jež vznikly na území kdysi rakouském, aby převzaly onu jeho část, jež reprezentována je bankovkami na jeho území obíhajícími. Proto má každý stát otkolkovati bankovky Rakousko-uherské banky na jeho území obíhající a do roka je vyměnit za vlastní své peníze. Bankovky takto z oběhu vzaté má pak každý stát předložiti reparační komisi, pod jejímž dohledem provede se likvidace Rakousko-uherské banky podle těchto zásad: Především se z majetku banky vyloučí ty titry, jež jí byly odevzdány vládami rakouskými a uherskými ke krytí bankovek, vydaných po 27. říjnu 1918. Majetníci těchto bankovek nemají nároků na žádné jiné jmění banky. Na likvidaci banky tedy budou míti účast jen bankovky vydané do 27. října 1918 inclusive, ovšem s důležitým omezením. Především zakládají tyto bankovky nárok na aktiva banky jen, byly-li předloženy vládami států, v nichž obíhaly. Za druhé pak zničí reparační komise ty titry rakouské a uherské, jež byly bance odevzdány k úhradě těchto bankovek. Kdyby totiž tyto titry zůstaly v platnosti, byla by zde jakási vyšší úhrada, ale ani státy, ani držitelé bankovek by z toho neměli prospěchu, poněvadž držitelům bankovek dostalo se již náhrady od státu, jenž jim bankovky zaměnil za své peníze; státy by však tyto titry — předpokládaje, že jsou to titry předválečné — musily převzítí podle klíče pro předválečné dluhy reparační komisí určeného, takže by dávaly úhradu jen ze svého. Zbudou tedy jen titry, jež přesahují úhradu za bankovky na území kdysi rakouském sebrané. Tyto titry půjdou k tíži nynějšího Rakouska a budou úhradou bankovek, jež jednotlivými nástupnickými státy budou sebrány na území mimorakouském (tedy na př. ve starém Srbsku, v Polsku mimo Halič, ve starém Rumunsku), nebo jež obíhaly mimo mocnářství. Mimo to ovšem ručí držitelům těchto bankovek všechna ostatní aktiva banky.

Mimo aktiva i pasiva, jež takto naše republika převezme z majetku bývalého státu rakouského, připadnou jí tyto předměty:

1. Podle čl. 93. rak. všechny archivy, knihy, právní listiny a vůbec doklady jakéhokoliv druhu o správách občanské, vojenské, finanční, soudní, neb jiných, na postoupených územích, a to i pokud se tyto dokumenty nacházejí mimo jejich území, tedy zvláště ve Vídni. Pokud by tyto listiny se týkaly také správy rakouské, takže bez újmy této správy nemohou býti vydány, má Rakousko povolití k nim státu, jehož se týkají, volný přístup, ovšem pod podmínkou vzájemnosti. Toto omezení neplatí však o dokladech vojenských,

jež musí tedy býti vydány státu, jehož se týkají, třeba by zároveň se týkaly i správy rakouské. Mimo to vydá Rakousko všechny spisy, listiny, předměty starožitné a umělecké, všechny pomůcky vědecké a knižní, které od 1. června byly z našeho území odcizeny, pokud nebyly zakoupeny u soukromých vlastníků, a konečně vydá ze svých veřejných ústavů naší vládě všechny spisy, listiny a paměti historické, které se přímo týkají dějin postoupených území a byly odtud odstraněny v posledních deseti letech. Navzájem náš stát vydá Rakousku všechny spisy, listiny a paměti ne starší dvaceti let, které se přímo týkají dějin a správy nového území rakouského a které jsou na našem území (čl. 192. a 193. rak.).

2. O vydání neb používání rejstříků, archivů a plánů, týkajících se ochrany vlastnictví průmyslového (patentů a známek), literárního a uměleckého, budou uzavřeny zvláště smlouvy (čl. 240. rak.).

3. Z předmětů historické neb umělecké ceny vydá Rakousko naší republice: podle přílohy IV. k čl. 196. rak. listiny dějinné, rukopisy, mapy atd., které byly na rozkaz Marie Theresie vyvezeny Thaulowem z Rosenthalu, dále pak listiny z král. české dvorní kanceláře a z české dvorské komory a umělecké předměty, které byly výzdobou královského hradu pražského a jiných král. zámků českých a jež byvše odcizeny císaři Matyášem, Ferdinandem II., Karlem VI. (kolem r. 1718, 1723 a 1737) a Františkem Josefem I., jsou nyní v archivech, zámcích, museích a jiných ústředních ústavech veřejných ve Vídni. Žádosti o vydání těchto předmětů předloží naše vláda výboru tří právníků, jmenovaných reparační komisí, kteří prozkoumajše podmínky, za kterých tyto předměty byly vyvezeny, učiní návrhy reparační komisí, jež rozhodne s konečnou platností.

K tomu je dodati, že čl. 196. stanoví: »Pokud se týká předmětů rázu uměleckého, starožitného, vědeckého neb dějinného, tvořících část sbírek, které dříve náležely vládě nebo říši Rakousko-uherské a o kterých není nijakých ustanovení v této smlouvě, zavazuje se Rakousko: a) že uzavře, bude-li za to požádáno, se státy, o které jde, přátelskou dohodu, podle které jakékoliv části zmíněných sbírek a jakékoliv předměty výše vzpomenuté, které patrně náležejí ke kulturnímu majetku postoupených území, mohou býti na základě vzájemnosti vráceny do krajů, kde vznikly; b) že nezcizí ani nerozptýlí nic z oněch sbírek a že nebude disponovati se žádným ze jmenovaných předmětů po 20 let, leda že by před uplynutím této doby bylo docíleno zvláštní dohody; že dále zajistí jejich bezpečnost i jejich dobré uschování a že jak ony předměty, tak inventáře, katalogy a správní listiny o oněch sbírkách budou přístupny studujícím příslušníkům každé mocnosti spojené a přidružené.«

4. Podle čl. 300 rak. postoupí Rakousko pobřežním státům část vlečných parníků a člunů podunajských, jakou určí rozhodčí, jmenovaný Spojenými státy americkými s ohledem na oprávněné zájmy

zúčastněných stran, zvláště na základě dopravy plavební v posledních pěti letech před válkou.

5. Čl. 318. rak. upravuje podrobně rozdělení vozidel železničních mezi nástupnické státy v podstatě tak, že tratím, jež mají vlastní vozidla, budou tato vozidla odevzdána v plném počtu podle posledního inventáře před 4. listopadem 1918, pokud jde o postoupené tratě, jež nemají vlastních vozidel, provede se rozdělení vozidel sítě, k níž postoupená trať náleží, komisí znalců, jmenovaných mocnostmi spojenými a přidruženými, v níž Rakousko bude zastoupeno, Zásoby, movitosti a nástroje budou odevzdány za týchž podmínek, jako vozidla.

6. Podle čl. 275 vydá vláda rakouská naší republice příslušnou část rezerv, nashromážděných státem neb pod státním dozorem a určených k tomu, aby na našem území mohlo působiti pojištění sociální a státní. Rozumí se, že za to bude náš stát práv ze splnění závazků z onoho pojištění vyplývajících. O podrobnostech má býti uzavřena zvláštní smlouva; kdyby k ní nedošlo, rozhodne komise, složená ze zástupců obou států a ze tří osob, jež jmenuje správní rada mezinárodního úřadu práce z příslušníků jiných států. Rozhodnutí komise podléhá však schválení Rady společnosti národů. (Pokud jde o území kdysi německé, v. stejné ustanovení v čl. 312. něm.).

7. Pokud jde o odpočinkové platy občanské i vojenské, ustanovuje jen čl. 216. rak., že osoby, jež se staly mírovou smlouvou nebo byly uznány za příslušníky našeho státu, nemají nároků proti vládě rakouské, tedy že záleží na naší vládě, jak s těmito nároky naloží.

8. O odkazech, darech, stipendiích a nadacích všeho druhu, založených nebo zřízených v bývalém mocnářství rakousko-uherském a určených příslušníkům bývalého mocnářství (tedy i těm, již mírovou smlouvou se stali příslušníky československými), ustanovuje čl. 266. rak., že musí, pokud se nacházejí na území nyní rakouském, býti dány k dispozici oné mocnosti spojené a přidružené, jejímiž příslušníky zmíněné osoby nyní jsou, a to v takovém stavu, v jakém se nalézaly dne 28. července 1914, přihlížeje k platbám řádně vykonaným k účelům nadace.

9. Obecně ustanovuje čl. 215. rak., že zvláštní dohodou upraví se mezi zúčastněnými státy otázky finanční, které se staly nutnými rozkouskování mocnářství a novým uspořádáním veřejných dluhů a měny, zvláště pokud jde o banky, pojišťovací společnosti, spořitelny, i poštovní a pod. Kdyby nedošlo ke shodě, rozhodnou rozhodčí, jmenovaní reparační komisí. Rovněž bude zvláštními smlouvami podle čl. 273. rak. upraven rozvrh majetku, náležejícího hromadným útvarům a veřejným osobám právnickým, působícím v územích rozdělených touto smlouvou.

IV. Hospodářské vztahy k cizozemsku, zvláště k Rakousku.

Ustanovení hospodářského rázu v mírových smlouvách vyplý-

vají ze tří základních myšlenek. Za prvé měl býti zabezpečen trvalý mír uvclněním vzájemných vztahů obchodních, jmenovitě volností transitu a uplatnění zásady největších výhod pro příslušníky mocností spojených a přidružených. O tom, pokud nejde o ustanovení, jež netýkají se zvláště naší republiky, nýbrž tvoří součást nového světového řádu právního, stala se již zmínka v oddílu II. Za druhé rozkouskovaním Rakouska neměly býti na škodu obou stran náhle přerušeny hospodářské vztahy staletým hospodářským společenstvím utužené. Za třetí pak měly opět býti navázány hospodářské styky přerušené válkou a zvláště mimořádnými opatřeními válečnými ve sféře hospodářské.

Stala se již zmínka, že podle čl. 78. rak. (jako ostatně i podle čl. 85. něm.) mohou osoby, jež použijí práva opce, podržeti nemovitý majetek ve státě svého dřívějšího státního občanství, movitý majetek pak beze všech cel a poplatků vývozních do určité lhůty přenést do nové své vlasti. K tomu jest dodati, že podle čl. 266. rak. je vláda rakouská povinna vydati těm bývalým příslušníkům rakousko-uherským, kteří mírovou smlouvou nabyli nového státního příslušenství, všechny jejich statky a práva, jež mají na území rakouském, a to prostá všech daní a dávek, jež snad byly zavedeny neb zvýšeny po 3. listopadu 1918. Navzájem ovšem podle čl. 267. rak. nepodléhá jmění nynějších rakouských příslušníků na našem území oněm mimořádným opatřením, jež podle čl. 249. státy spojené a přidružené mohou učiniti proti jmění příslušníků nepřátelských.

Naši příslušníci podrží v Rakousku všechna práva, vyplývající z vlastnictví průmyslového, literárního a uměleckého, která jim náležela v době postoupení území podle zákonů tehdy platných (čl. 264. rak.). Podobné platí navzájem podle čl. 274. o stejných právech nynějších Rakušanů na území postoupeném. Pojišťovací společnosti československé budou moci ještě po deset let provázovati své obchody na území rakouském a naopak pojišťovny rakouské na území československém, nepodléhající jiným omezením, než která by ten který stát současně uložil i pojišťovnám vlastním.

Zvláště však důležitá jest, že podle čl. 222. rak. mohou vláda rakouská a československá uzavřítí spolu úmluvy, jimiž by si poskytly zvláštní celní soustavou výhody pokud jde o určité produkty přírodní neb výrobky pocházející neb dovezené z těchto zemí, s tou výhradou, že těchto výhod nemohou se dovolávati po pět let ostatní státy spojené a přidružené, ač jinak podle zásady o největších výhodách, stanovené v čl. 220. rak., každá výhoda některému státu poskytnutá vztahuje se na všechny státy spojené a přidružené. Mimo to podle čl. 224. nesmí Československo (a Polsko) po 15 let na vývoz produktů uhelných dolů do Rakouska uvaliti jiných vývozních poplatků, než je vybírají při vývozu do kterékoliv země jiné, má pak uzavřítí o vzájemné dodávce uhlí a surovin zvláštní úmluvy. dokud pak k nim nedojde, má, ovšem nejdéle po tři leta, dodávati bez vývozního cla a bez jiného omezení Rakousku takové množství

uhlí a lignitu, jaké určí, nedojde-li k dohodě, reparační komise, hledíc k dosavadní dodávce i přebytku uhlí, jež v Československu zbývá pro vývoz. Navzájem musí Rakousko dodávat suroviny podle určení reparační komise. Po stejnou dobu musí Československo umožnit kupcům rakouským, aby tyto předměty nakupovali za stejných výmink, jako kupci domácí. O sporech rozhoduje reparační komise.

Velmi složité jsou předpisy týkající se vzájemných vztahů soukromoprávních mezi příslušníky československými a příslušníky států jiných.

Tato válka byla první, v níž v míře rozsáhlejší bylo bojováno také hospodářskými opatřeními, zasahujícími do sféry soukromoprávní. Jednak státy vzájemně proti sobě vydaly zákazy placení, jednak majetek nepřátelských příslušníků byl zabírán, sekvestrován a po případě i likvidován. Mírová smlouva chtějíc do těchto rozvrácených hospodářských poměrů přivést jakýsi řád, chtějíc však i na druhé straně zabezpečiti státům dohodovým v majetku příslušníků států středoevropských pramen, z něhož by se mohly hojiti ze škod válečných, i konečně chtějíc zlomit hospodářskou konkurenci, hlavně Německa na své půdě, postavilo se celkem na stanovisko, že výjimečná opatření válečná podniknutá státy, které bojovaly na straně Německa, musí býti zrušena, a majitelé odškodněni; naopak však opatření válečná podniknutá státy dohodovými proti majetku příslušníků německých, rakouských atd., nejen zůstávají v platnosti, nýbrž mohou do jisté míry býti i rozšířena, ovšem s tím účinkem, že výtěžky takto docílené budou připisovány k dobru poraženým státům. Jinak mají povšechně býti zase obnoveny staré vztahy hospodářské odstraněním mezinárodních překážek, ovšem zase s výhodou pro státy dohodové potud, že jejich postavení ve státech poražených se má řídit podle zásady nejvyšších výhod.

Naši příslušníci mají ve všech těchto směrech postavení zvláštní: za války nakládalo se s nimi ve státech dohodových jakožto s rakouskými a uherskými příslušníky podle pravidel platných pro příslušníky nepřátelských zemí, a naopak majetek příslušníků dohodových států podléhal na území nyní československém omezením, jímž podléhal tu majetek nepřátelský. Naproti tomu majetek německý a rakouský u nás a náš v Německu a v Rakousku nebyl postižen opatřeními přípustnými proti majetku nepřátelskému. Až v okamžiku rozpadnutí se mocnářství Rakousko-Uherského se poměry úplně změnily. Od té doby majetek náš ve státech dohodových a majetek dohodový u nás byl vyňat z nepřátelských opatření a opačně platilo, pokud jde o náš poměr k Rakousku a k Německu.

Mírové smlouvy mohly ovšem upravit jen poměry mezi nepřátelskými skupinami, tedy pokud o naši otázku jde, poměry mezi příslušníky států dohodových na jedné a příslušníky německými, rakouskými, uherskými, bulharskými a tureckými na straně druhé.

Nemohly tedy upravití poměr našich příslušníků k příslušníkům států dohodových. Následkem toho otázka, jak nově navázati vztahy hospodářské mimořádnými opatřeními válečnými zasažené z toho důvodu, že za války naši příslušníci ve státech dohodových a dohodoví příslušníci u nás podléhali předpisům o nepřátelích, bude řešena zvláštní smlouvou nebo smlouvami mezi námi a státy dohodovými. Částečně, totiž, pokud jde o poskytnutí výhod celních (mimo ty, jež poskytne podle čl. 222. rak. Rakousku) státům dohodovým podle zásady největších výhod, o volnosti průvozu územím československým, ovšem za předpokladu vzájemnosti, a o vstoupení v určité mezinárodní smlouvy obecné, stala se již tato smlouva a byla podepsána současně s mírovou smlouvou s Rakouskem. Pokud však jde o soukromoprávní vztahy v užším smyslu, je prozatím jen upraven náš poměr ke státům, jež válčily na straně Německa. Na způsob, jakým bude řešen náš poměr ke státům dohodovým v tomto směru, poukazuje jen čl. 249. b) rak., stanovící, že nebudou, pokud jde o mimořádná opatření válečná, za rakouské příslušníky považovány osoby, jež do šesti měsíců po tom, co nabude platnosti tato smlouva, dokáží, že nabyly ipso facto státního občanství mocnosti spojené a přidružené, tedy také ty, již ipso facto se staly občany československými, třeba by, nabyvše na našem území domovského práva teprve po 1. lednu 1910, musily o přiznání státního občanství se zvláště ucházeti.

Z toho plyne, že proti našim státním občanům nemohou státy dohodové činiti mimořádná opatření, mají-li majetek na jejich území. Že státy, jež bojovaly na straně Německa, tak učiniti nemohou, plyne ovšem z toho, že tyto státy vůbec podle čl. 249. a) nová mimořádná opatření proti majetku dohodovému na svém území činiti nesmějí, ano za války učiněná musí zrušiti a škodu nahraditi. Naproti tomu podle čl. 267. rak. nesmí ani náš stát činiti mimořádná opatření válečná, pokud jde o majetek nynějších rakouských příslušníků na našem území, a pokud by je byl po 3. listopadu 1918 učinil, musí škodu napravití (podobně čl. 297. h. 2. něm.).

Zvláštní oddíl obou mírových smluv upravuje otázku, jak se mají vyrovnávati předválečné a za války dospěvsí dluhy. Může tu nastati jakési odúčtovací řízení před zvláštními, k tomu určenými úřady; přebytek, jenž by z tohoto odúčtování vyplynul ve prospěch Německa, Rakouska atd., bude pak zase zúčtován na úhradu závazků válečných. Tyto předpisy nevztahují se však podle čl. 271. rak. na obligační poměry mezi našimi a rakouskými příslušníky — vždyť tu nedošlo k přerušení obchodních styků válkou. Důležité však jest ustanovení čl. 248. d. rak. (srv. i čl. 296. d. něm.), podle něhož měna a kurs, v nichž se má státi vyrovnání takových dluhů, určeny budou pokud jde o Polsko a Československo, reparační komisí, pokud by mezi těmito státy a Rakouskem se nestala dohoda přímo.

Obchodních styků našich dotýká se též ustanovení čl. 235. rak.

souhlasně s čl. 283. něm., podle něhož se Rakousku a Německu ukládá, aby neodepřely svého souhlasu s ujednáními, jež mají býti uzavřena ve smyslu obecných mezinárodních úmluv poštovních a telegrafních s novými státy. Rozumí se, že též jinak účastní se naše republika oproti státům ústředním onoho postavení podle zásady největších výhod, jež v různých směrech jednotlivé předpisy hospodářské státům dohodovým vyhražují.

Důležitý rozdíl v tomto směru je však zase následkem zvláštního mezinárodního postavení našich příslušníků za války, pokud jde o smlouvy soukromé. Podle čl. 251. rak. a 299. něm. prohlašují se smlouvy mezi nepřátelskými státními příslušníky za zrušené od toho okamžiku, kdy právě strany staly se nepřátelskými. Z toho pravidla je ovšem řada výjimek, zvláště pokud jde o smlouvy pojišťovací; zvláště však může vláda státu dohodového, jehož příslušník je stranou smluvní, žádati, aby smlouva v obecném zájmu zůstala v platnosti. Naproti tomu v poměru mezi našimi a rakouskými příslušníky zůstávají všechny smlouvy v platnosti — vyjímaje smlouvy o prodeji zboží přes moře uzavřené před 1. lednem 1917 (čl. 268. rak., srv. i čl. 299. d. něm.).

Mírové smlouvy zavádějí též zásadu, že lhůty soukromoprávní a procesní se vypuknutím nepřátelství staví (čl. 252. a 253. rak., 300. a 301. něm.). Čl. 269. upravuje tyto předpisy pro vzájemné vztahy mezi příslušníky našimi a rakouskými tak, že přerušeni 'toto trvá místo „od počátku války' ode dne, který určí správním opatřením náš stát jako den, jímž počínaje vztahy mezi smluvními stranami staly se po právu nebo ve skutečnosti nemožnými', a že výraz 'po dobu války' má v těchto vztazích býti nahrazen výrazem 'po dobu mezi dnem právě zmíněným a dnem, kdy mírová smlouva nabude platnosti'.

Vzdání se patentu.

Rudolf Dominik.

Podle §. 26. č. 3. pat. z. zaniká patent, když majitel se ho vzdá. Vzdání se jest projev vůle oprávněného, který o svém právu rozhoduje, že má zaniknout.

Pojem vzdání se je vymezen v literatuře s dostatečnou přesností,¹⁾ takže definicí netřeba blíže se zabývat. Rovněž nepotřebuji snad zdůrazniti, že vzdání se patentu není zvláštním ústavem právním, pro který by platily odchylné zásady, nýbrž že nutno posuzo-

¹⁾ Srv. zejména Bächer, Revision des Verzichts begriffes v Iherings Jahrbücher, sv. 5., str. 258 a násl., Meissels, Zur Lehre vom Verzicht v Grünh. Z. 18, str. 665 a násl., Dernburg, Pandekten I., str. 192. Krainz I., str. 373, Mayr, str. 181.